

și d-sale îi datorez primul impuls pentru aceste studii»¹. Ioan Bogdan arată în aceeași prefață că a putut face studii «în centrele de căpetenie ale culturii slave».

Din citatele de mai sus reiese clar că, sub influența lui Hasdeu, Ioan Bogdan s-a îndreptat spre studiile slavo-române. El și-a dat seama de importanța acestora și le-a abordat ca pe o disciplină științifică de sine stătătoare. Studiile sale făcute nu numai în țările slave, ci și în afara lor, în Austria și în Germania, i-au dat posibilitatea să privească lumea slavă de pe poziția unor școli lipsite de prejudecăți. În sfârșit, Ioan Bogdan, și-a dat seama că în afară de limbile slave vechi, istoricul ce urma să se bazeze în cercetările sale de istorie românească pe documente și cronici slave — interne și externe — trebuia să cunoască și limbile slave moderne, pentru a înțelege instituțiile și în general organizarea multilaterală a vechii societății românești. El trebuia să studieze și să cunoască instituțiile sociale, politice și religioase, viața materială, obiceiurile juridice ale slavilor cu care am stat în strînse relații. Cunoașterea limbilor slave moderne dădea aceluiași istoric posibilitatea de a fi la curent cu lucrările ce apăreau în țările slave și care, în mare măsură, interesau și istoria noastră. Pe acest drum primul cercetător fusese Hasdeu, și Ioan Bogdan a recunoscut în repetate rânduri meritele acestuia. Pe același drum, dar înarmat cu o metodă care excludea rătăcirile romantice ale marelui său predecesor, se angajează tânărul învățat, dînd în scurtă sa viață lucrări care își păstrează valoarea și astăzi, bineînțeles cu rezervele de care trebuie să ținem seama avînd în vedere progresele științei în mai bine de jumătate de secol ce s-a scurs de la apariția lor.

Una din principalele preocupări și realizări ale lui Ioan Bogdan a fost publicarea izvoarelor istorice — cronici și documente slave. Este de ajuns să menționăm că, dacă pînă la Ioan Bogdan vechea istoriografie moldovenească începea cu Grigore Ureche, el a descoperit și publicat vechile cronici slave moldovenești. Este vorba de cronicile din secolele al XV-lea și al XVI-lea pe care în parte le numim și astăzi cu numele dat de Ioan Bogdan — *Letopisețul de la Bistrița* și *Letopisețul de la Putna*, cronicile din sec. XVI, adică *Letopisețele lui Macarie, Eftimie și Azarie*. De asemenea, el a publicat o serie de documente slave din sec. al XIV-lea, al XV-lea și al XVI-lea, dintre care cităm: *Cinci documente istorice din Biblioteca Imperială din Viena*, București, 1889, în «*Analele Academiei Române*», seria II, vol. XI; *Documente și regeste privitoare la relațiile Țării Românești cu Brașovul și Ungaria*, București, 1902, refăcută apoi ca o lucrare nouă în 1905; două volume de documente provenite din cancelaria lui Ștefan cel Mare, documentele poloneze privitoare la istoria noastră, publicate în colecția Hurmuzaki ș.a.

Toate aceste materiale istorice — documente și cronici slave — reprezintă texte ce interesează atît pe filologi, cît și pe istorici. Ceea ce îl preocupă în primul rînd pe istoric sînt afirmațiile, știrile, datele noi pe care le oferă textele cronicilor și documentelor. Filologii se interesează în primul rînd de limba acestor texte. Pentru acești cercetători faptul că diftongul *ia* apare scris sub forma *ѣ* sau *ѧ*, că pentru sunetul *ă* se utilizează *ѧ*, *ѧ*, sau *ѧ* etc. are o importanță de prim ordin, pe cînd istoricii, în general, acordă acestor probleme o atenție mai mică și numai în anumite cazuri speciale. De aci anumite vederi

¹ Ioan Bogdan, *Vechile cronici moldovenești pînă la Ureche*, București, 1891, p. VII-IX.